

معرفی: این راهنما توصیه های مورد نیاز برای بیماران دیالیزی را فراهم می کند تا نحوه مراقبت از کاتتر خود را بیاموزند.

کاتتر چیست و چرا به آن نیاز داریم؟

برای دیالیز باید راهی باشد که خون را از رگ های عمقی بگیرد و به سمت دستگاه دیالیز پمپ کند و دوباره آن را پس از تصفیه به خون باز گرداند. یک کاتتر دیالیزی راهی است برای انجام این کار.

چرا از رگ های سطحی (معمولی) برای دیالیز استفاده نمیگردد؟ چرا که رگ های سطحی قطر کمی دارند و خون کمی در آنها جاری است لذا اگر بخواهیم از طریق آنها کل خون بدن را دیالیز کنیم به جای ۴ ساعت به ۲۴ ساعت زمان لازم است.

دو نوع کاتتر اصلی وجود دارد:

۱. کاتتر بدون کاف یا موقت: کاتتر در زیر پوست در یکی از وریدهای بزرگ در گردن یا کشاله ران جایگذاری می گردد. این کاتتر زمانی استفاده میشود که ما به یک کاتتر فقط برای چند روز نیاز داریم یا زمانی که احتیاج فوری برای انجام دیالیز می باشد.

۲. کاتتر با کاف یا دائم: این نوع هم در یک ورید در گردن جایگذاری میگردد. این کاتتر زیر پوست بین گردن و دیواره قفسه سینه در طول یک تونل حرکت میکند و فقط قسمتی از آن بیرون خواهد بود. کاتتر های دائم زمانی استفاده میشوند که ما برای هفته ها میخواهیم از آن استفاده کنیم.

این کاتتر ها برای بیمار بسیار راحت اند و کمتر دچار عفونت می گردند چرا که در اطراف قسمتی از کاتتر که در زیر پوست قرار میگیرد از انتقال عفونت به داخل کاتتر جلوگیری می کند.

مراقبت های کلی از کاتتر دیالیز:

کاتتر دیالیز شما بسیار مهم است و موارد فراوانی وجود دارد که با رعایت آن ها میتوانید از کاتتر خود مراقبت کنید:

۱. هرگز آن را فشار ندهید خم نکنید و نکشید و به آن ضربه نزنید.
۲. از استفاده از اشیاء برنده یا تیز مثل قیچی در اطراف آن پرهیز کنید.

مراقبت های مخصوص کاتتر موقت و یک هفته اول کاتتر دائم:

۱. حین استحمام باید از پوشش عایق آب استفاده کنید و پس از خروج از حمام آن را کنده و بعد از ضد عفونی کردن از پانسمان معمولی استفاده کنید تا عرق خارج شود در غیر این صورت تعریق و رطوبت حاصل از آن محل را مستعد عفونت می کند.
۲. از استفاده از وان حمام و استخر پرهیز گردد.
۳. به طور روزانه محل را پانسمان کنید.

اگر با یکی از موارد ذیل روبرو شدید سریعاً به اورژانس یا بخش دیالیز یا نفرولوژی مراجعه کنید.

۱. اگر دچار افزایش دمای بدن، لرز یا تعریق شدید به اورژانس مراجعه کنید. اینها علایمی از عفونت هستند که باید فوراً درمان گردند. احتمالاً کاتترتان برداشته خواهد شد و شما طبق نظر پزشک معالج آنتی بیوتیک دریافت خواهید کرد.

۲. در صورت مشاهده دفع چرک و درد و قرمزی یا تورم در اطراف کاتتر بدون علایم عفونت (تب و لرز و تعریق) باید به درمانگاه نفرولوژی مراجعه نمایید.

۳. پاز شدن بخیه: در اینصورت باید به اورژانس مراجعه کنید در غیر این صورت کاتتر شما به احتمال زیاد خارج خواهد شد.

۴. خروج کاتتر: در این صورت باید با وارد کردن فشار زیاد در محل خارج شدن کاتتر از خونریزی جلوگیری کنید و به اورژانس مراجعه کنید.

۵. جابجا شدن کاتتر بدون خروج کامل: به اورژانس مراجعه کنید و مراقب باشید هرگز کاتتر را به داخل نفرستید چرا که عفونی شده و در صورت بازگشت دوباره به داخل، میکروب ها را نیز با خود منتقل خواهد کرد.

۶. باز شدن درپوش: اگر این اتفاق بیفتد باید به صورت اورژانس به بخش دیالیز مراجعه کنید. همیشه گیره ها بسته باشند تا در صورت باز شدن درپوش از خروج خون یا هوا جلوگیری کنند.

۷. در صورت قرمز شدن تونل زیر پوستی کاتتر دائم باید به درمانگاه نفرولوژی مراجعه کنید.

بسمه تعالی

مرکز آموزشی، پژوهشی و درمانی سینا

راهنمای مراقبت از کاتتر دیالیز برای بیماران

تهیه کنندگان: دکتر شکوفه خانداده

دکتر روح الله فاطمی

تایید کننده علمی: خانم دکتر مریم زارع

فوق تخصص نفرولوژی

تاریخ تدوین ۱۳۹۹

تاریخ بازنگری شهریور ۱۴۰۱

۹. آسیب ساختارهای مجاور

الف. آسیب به شبکه پراکیال: در کاتتر گردنی

ب. آسیب به عصب راجعه حنجره ای: در کاتتر گردنی

عوارض تاخیری (بعد از چند روز از تعبیه کاتتر):

۱. ایجاد لخته خون داخل رگ: در همه انواع کاتتر

۲. عفونت: در همه انواع کاتتر

۳. سفت شدن دیواره رگ: در کاتتر گردنی

۴. ایجاد سوراخی که ورید را به شریان متصل می کند: در همه انواع کاتتر

1. Handbook of dialysis by daugirads, blake and todd

2. www.uptodate.com (complication of central venous catheter and their

Prevention of intravascular catheter related infection central catheter for acute and chronic hemodialysis access tunneled cuffed hemodialysis catheter related bacteremia diagnosis of intravascular catheter related infections

پیشگیری از عفونت محل کاتتر:

استفاده از کاتتر دیالیز برای اهداف غیر دیالیزی مثل گرفتن خون یا دادن دارو توصیه نمی شود مگر اینکه انتخاب دیگری وجود نداشته باشد.

هر چیزی که محل کاتتر را لمس میکند یا به محل آن وارد میگردد باید استریل باشد.

در صورت نیاز به اطلاعات بیشتر میتوانید با پزشک یا پرستار خود مشورت نمایید.

عوارض کاتتر:

عوارض سریع (حین تعبیه کاتتر)

۱. سوراخ شدن شریان: در همه انواع کاتتر

۲. نفوذ هوا به قفسه سینه که مانع از باز شدن کامل ریه میگردد: در کاتتر گردنی

۳. تجمع خون در اطراف قفسه سینه که مانع از باز شدن کافی ریه میگردد: در کاتتر گردنی

۴. ریتم غیر طبیعی قلب: در کاتتر گردنی

۵. ورود هوا به عروق: در همه انواع کاتتر (در کاتتر گردنی بیشتر از کشاله ران)

۶. سوراخ شدن قلب: در کاتتر گردنی

۷. تجمع مایع داخل پرده پوشاننده قلب که مانع از عملکرد صحیح قلب میشود: در کاتتر گردنی

۸. خونریزی داخلی و تجمع آن در فضاهایی در شکم: در کاتتر کشاله ران